

Stijgende houtvraag noodzaakt tot integrale aanpak

Klimaatbeleid leidt tot hernieuwde aandacht voor hout in het rijksbeleid

— Peter van der Knaap en Cor von Meijenfeldt
(Ministerie van Landbouw, Natuur en
Voedselkwaliteit)

Alles wijst erop dat de komende jaren de vraag naar hout zal stijgen. Er zal meer hout gebruikt worden om onze verduurzamingsdoelstellingen voor klimaat, grondstoffen en energie te halen. Is er een rijksbeleid voor bos en hout nodig?

> De vraag naar hout groeit. Dat is in 2016 goed beschreven in het rapport 'Nederlands bosbeheer en bos- en houtsector in de bio-economie' van Alterra-onderzoeker Gert-Jan Nabuurs. Hij laat zien waarom tot 2030 de huidige vraag naar hout van 15 naar bijna 25 miljoen kubieke meter zal stijgen. Er is meer hout nodig voor de energievoorziening, als 'opslag' voor CO₂ en vanwege de bijdrage die hout kan leveren aan de circulaire economie. Circulair betekent dat we proberen om grondstoffen duurzaam te produceren, producten meerdere keren te gebruiken en de hoeveelheid afval tot een absoluut minimum te beperken. Tenslotte zal ook de chemie een groter beroep gaan doen op hout als grondstof voor allerlei producten en nieuwe toepassingen.

Marktgedreven

Ondanks een groeiende vraag naar hout, neemt de hoeveelheid bos in Nederland gek genoeg af. Dit heeft een aantal oorzaken. De afgelopen jaren zijn de nodige bossen omgevormd tot andere natuurtypen zoals heide en stuifzand en verdwijnt er bos door stads- en infrastructuuruitbreidingen. Bovendien zijn veel tijdelijke bossen die 25 jaar geleden zijn aangeplant gekapt. Het bosoppervlak in Nederland is daardoor tussen 2013 en 2017 gedaald van 376 duizend ha naar 365 duizend ha. De grote vraag is nu: wat moet er gebeuren? Kan Nederland voldoen aan de vraag naar hout? En wie moet daarvoor welke acties ondernemen? Een eerste mogelijkheid is om het hout te importeren. Want waarom zou je dure landbouwgrond gebruiken voor bosbouw terwijl andere landen voldoende hout produceren? Het antwoord is dat import lastiger zal worden. De studie van Gert-Jan Nabuurs laat zien dat door de wereldwijd stijgende vraag, met name in Azië, de houtstromen eerder een andere kant op zullen gaan. Nederland zal vooral afhankelijk zal zijn van de rest van Europa en oostelijk Noord-Amerika, maar ook daar zullen vraag en prijzen toenemen. En voor import van ons rondhout uit buurlanden tellen boven de 500 km de transportkosten te zwaar door.

De overheid?

Een ander logische reactie zou zijn dat de overheid gaat sturen. De rijksoverheid heeft dat in het verleden ook gedaan. Economische Zaken had doelstellingen op het gebied van de Nederlandse zelfvoorzieningsgraad en het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) had doelstellingen voor een bepaald productieniveau, de oppervlakte bosuitbreiding, en de hoeveelheid

foto Hans van den Bos, Bosbeleid

houtoogst per hectare. Dit beleid is eind jaren tachtig ontwikkeld omdat het er toen op leek dat er een tekort aan hout zou ontstaan. Visionair Herman van der Meijden was de architect van dat beleid. Hij voorzag al veel eerder dat als we niet snel werk zouden maken van meer en productievere bossen, we straks te laat zouden zijn. Hij heeft gelijk gekregen. De schaarste die hij destijds voorspelde en waarvoor flink is aangeplant, is aanstaande. De tijdelijke bossen die indertijd zijn aangelegd als bos voor vezelhout, zijn inmiddels kaprijp en vaker zelfs al gekapt, want dat was de regelgeving bij die tijdelijke bossen. Eigenlijk zijn ze te vroeg gekapt als er inderdaad de komende vijf jaar schaarste gaat optreden. De rijksoverheid vindt bos en hout inmiddels

weer een belangrijk thema. Dat blijkt onder meer uit de ondersteuning van het Actieplan Bos en Hout, en uit beleidsnota's over energie & klimaat en circulaire economie. Toch verwachten we niet dat dat leidt tot een alomvattend hout- of bosbeleid. Eerder zal de insteek de komende jaren zijn om bos en hout te betrekken bij andere beleidsterreinen, en die inspanningen aan elkaar te koppelen. Zo is het logisch als bos en hout in het klimaatbeleid een plek krijgen vanwege duurzame koolstofopvang. Maar ook bij uitwerkingen van het grondstoffenakkoord is de wenselijkheid van het toepassen van hout een punt. En nieuw bos is ook nodig voor groeiende steden, waterbeheer, natuur en voor verbrede landbouw. Het op die manier vormgeven van beleid voor

bos en hout zal overigens niet vanzelf gaan. Van belang is dat er een goed maatschappelijk debat gevoerd wordt over de noodzaak om te kiezen voor meer productie, oogst en toepassing van hout. En dat helder wordt welke aanpassingen dat vraagt in het beheer en de landinrichting. De overheid zal in dat debat deelnemen en waar nodig richting geven, bijvoorbeeld om de betrokken sectoren ervan te overtuigen dat het de moeite waard is om serieus in bos en hout te investeren.

Europees bosbeleid

De provincies zullen in deze ontwikkeling, samen met boscijgenaren en de landbouw, een belangrijke rol spelen. Een paar jaar geleden was er nog weinig animo om in het beleid met bos bezig te

Hout voor energie?

Hout als energiebron staat niet altijd in een goed daglicht. Er is veel discussie over de duurzaamheid van stroomproductie door bijstook van hout in kolencentrales. Het is goed om een onderscheid te maken met warmteproductie. Daarvoor wordt vooral resthout gebruikt uit het beheer en onderhoud van bossen, landschap en groen, en uit houtverwerking in Nederland. Het verstandig benutten van reststromen helpt bij het betaalbaar houden van het beheer. En lokale warmte past goed in een mix met wind- en zonne-energie, zeker als er voor warmte weinig alternatieven zijn. Gezondheidsredenen stellen wel hoge eisen aan zowel de biomassa-installaties als het stookgedrag.

zijn, behalve bos als natuurgebied. Maar dat is behoorlijk aan het veranderen. Ambtenaren en gedeputeerden zien steeds meer de meerwaarde van het koppelen van bos aan andere beleidsterreinen zoals klimaat en de circulaire economie. Dat zal ook wel moeten want in Europa is Nederland een van de weinig landen waar het landgebruik nog steeds een groeiende hoeveelheid CO₂-uitstoot. Dat heeft voor een deel te maken met de CO₂-uitstoot van laagveen. Bebossing en ander bosbeheer hebben een positieve bijdrage, mits de ontbossing wordt gestopt.

Ook kan Europees beleid bijdragen aan het bereiken van bos- en houtdoelen. Europa werkt momenteel regels uit voor landgebruik als onderdeel van het klimaatbeleid. Nu nog valt de bosbouw buiten het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. We kunnen ons voorstellen dat vanuit klimaatdoelen daar meer ruimte voor komt, en dat het dan ook in Nederland voor boeren economisch

Bos en bomen zijn er niet alleen zijn om van te genieten maar ook om hout te leveren.

aantrekkelijker wordt om bos aan te leggen. Dan worden misschien combinaties van landbouw en bosbouw mogelijk zoals je die veel in Oost-Europa en Scandinavische landen ziet.

De man & het hout

Een belangrijk sectoroverstijgend punt is de communicatie rondom bos en houtoogst. Voor veel mensen in Nederland staat bos gelijk aan natuur en dat hoor je te beschermen. Het aparte is dat iedereen de waarde van hout als product inziet, maar dat velen niet onder ogen durven zien dat daar bomen voor moeten worden omgehakt. Dat zal veranderen als mensen ervan overtuigd raken dat hout belangrijk is voor het klimaat en een groene economie. Dan snappen ze dat bos en bomen er niet alleen zijn om van te genieten maar ook om hout te leveren. Opmerkelijk genoeg is zelf houthakken en hout stoken wel heel populair in Nederland. Het beroemde boek 'De man & het hout' van de Noorse schrijver Lars Mytting gaat ook in Nederland als warme broodjes over de toonbank.

Actieplan

Tot slot is er dan nog het Actieplan Bos en Hout, een plan vanuit de sector, ondersteund door veel organisaties. Daarin staan voorstellen om bos en hout over de hele breedte van het veld geïntegreerd aan te pakken. Minister van LNV Carola Schouten heeft eind 2017 in antwoord op een Kamervraag benadrukt dat klimaatmaatregelen ieders inzet zullen vragen en dat ze daarom met de initiatiefnemers van het Actieplan en met andere overheden, organisaties en bedrijfsleven de bijdrage van bossen en bomen goed in beeld wil brengen. De rol van overheden kan onder meer liggen in kennisontwikkeling, ondersteunen van goede voorbeelden, Europees beleid, en stimulerende regelgeving.

Gezien de urgentie van het klimaatbeleid, de te verwachten grote behoefte aan groene grondstoffen, en de raakvlakken met tal van beleidsterreinen zoals water, natuur, landschap, landbouw, leefbaarheid en recreatie, liggen er grote kansen voor bos én hout.<

p.vanderknaap@minez.nl

Foto Hans van den Bos, Bosbeeld